

Thay lời giới thiệu

NHỮNG KHÚC CA VỀ TÌNH ĐỜI CAO THƯỢNG

Xuất hiện với truyện ngắn đầu tay mang tên *Phố cũt* in trên tờ *Văn học* tháng 3 năm 1961, tới nay, nhà văn Ma Văn Kháng đã có một lịch trình hơn năm mươi năm cầm bút.

Sáng tác của Ma Văn Kháng đạt được thành tựu trên nhiều thể loại: Tiểu thuyết, truyện ngắn, hồi kí, tiểu luận và bút kí. Nhắc đến ông, cùng với những cuốn tiểu thuyết có dung lượng lớn về nội dung và số trang như *Đồng bạc trắng hoa xòe*, *Đám cưới không có giấy giá thú*, *Mùa lá rụng trong vườn*, *Chó Bi - đời lưu lạc*, *Côi cút giữa cảnh đời...* bạn đọc còn có nhiều ấn tượng tốt đẹp với các tập truyện đặc sắc như *Móng vuốt thời gian*, *Trăng soi sân nhỏ*, *Một chiều giông gió*, *Mùa thu đảo chiều...*

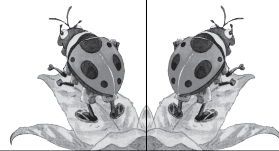
Truyện ngắn của Ma Văn Kháng có nét đặc sắc riêng. Ở thể loại tự sự cỡ nhỏ này ông thường kể lại những câu chuyện hằng ngày với một tấm lòng thương yêu, chia sẻ, một tinh thần nhân văn đậm thấm với một trữ lượng ngôn ngữ giàu có. Vừa thích thú về sự sống động, hóm hỉnh của loại hình văn chương

gần cận với cuộc sống của con người, vừa thú vị về những triết lí nhân sinh ngầm ẩn trong mỗi cốt truyện, người đọc lại có thể rung động vì những cảm xúc sâu xa cùng chất trữ tình man mác ở mỗi tiết đoạn văn chương của ông.

Tập truyện bạn đọc đang cầm trên tay đây là những truyện ngắn có nội dung gần gũi với tuổi thơ. Được chọn lọc từ hơn hai trăm truyện ngắn của Ma Văn Kháng, những trang văn có nhân vật là trẻ em hoặc những nhân vật, sự việc xoay quanh thế giới tuổi thơ cũng đã được viết từ nguồn cảm hứng, niềm mến yêu cuộc sống và lòng yêu thương dành cho con trẻ và tuổi trẻ của nhà văn.

Từ *Ông Pôn và chú hổ con*, *Giấc mơ của bà nội*, *Hoa gạo đỏ...* cho tới *Con chó lạc nhà*, *Khu vườn tuổi thơ*, *Đồng cỏ nở hoa*, *Ông nội cổ giả và quê mùa*, *Kiểm - Chú bé - Con người...* tất cả những truyện ngắn được giới thiệu trong cuốn sách này hầu hết đều mang âm hưởng của những số phận nhiều lo toan, vất vả, nhọc nhằn, có hoàn cảnh éo le và chịu nhiều thiệt thòi; nhưng đó cũng là những con người có nhiều phẩm chất tốt đẹp mà nổi bật hơn cả là lòng nhân hậu, nét can đảm và ý chí kiên cường. Bỏ lại phía sau giọng điệu gai góc, ưu tư, phiền muộn, truyện ngắn viết cho trẻ em và viết về trẻ thơ của Ma Văn Kháng vẫn vang lên giai điệu lạc quan về cuộc sống, ước mơ và tình đời cao thượng.

Tập trung vào hai mảng hiện thực lớn ở miền núi và đô thị, thế giới nhân vật trong truyện ngắn viết cho trẻ em của Ma Văn Kháng thật phong phú và đa dạng. Con người, trẻ thơ, thế giới với không gian, thời gian hiện thực ở đây được phân tích cận kề về bản thể và quy luật vận động theo hướng tích cực hoặc ngược lại. Mĩ cảm của tác phẩm đậm chất triết lí. Cái đẹp

mang tính nhân văn là một đặc điểm nổi bật trong văn viết cho thiếu nhi nói riêng và văn xuôi nghệ thuật của nhà văn, bởi vì Ma Văn Kháng “muốn qua những nhân vật của mình tạo điều kiện cho các em được tiếp xúc, trải nghiệm với hiện thực trước mắt khá bề bộn, ngổn ngang, thậm chí là khắc nghiệt để từ đó các em có được những bài học về cuộc sống và bước vào cuộc đời một cách vững vàng”¹.

Ban biên tập

---

(1) Trích *Một lần và mãi mãi*, TS Nguyễn Văn Tùng - NXB Kim Đồng - 2012 - trang 225.

KHU VƯỜN TUỔI THƠ

Vườn hoa tuổi thơ của tôi nhỏ như tuổi thơ của tôi. Nó chỉ nhỉnh hơn cái sân bóng chuyền chút ít và ba bề xanh rì rặng dâm bụt vậy, còn một phía là bức tường hoa cùng hòn non bộ; chúng tạo nên điểm dừng của cái sân gạch xinh xắn trước căn nhà năm gian lợp ngói cổ của gia đình chúng tôi. Nho nhỏ thế thôi, nhưng khu vườn vẫn dư thừa năng lực đóng vai chứng vật cho sự kì diệu của đất đai và phép lạ của tự nhiên. Nó tạo ra hoa, nó tạo ra sự tráng lệ huy hoàng.

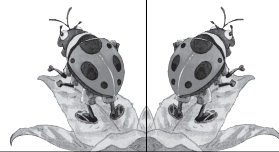
Ông bà tôi, bố mẹ tôi và chúng tôi là những người yêu hoa. *Không có hoa mình khó bề lương thiện.* Đó là ý câu thơ của thi sĩ Thi Hoàng ông tôi hằng đọc. Về hưu từ nghề tài xế xe lửa, ông tôi bỏ cả ba triệu đồng tiền phụ cấp để thuê người chở phù sa sông Hồng về, đổ lên mặt vườn một lớp đất dày. Ông tôi đi Đà Lạt xin giống

hoa và lên Nghi Tàm đất hoa học hỏi người trồng hoa chuyên nghiệp cách bón tưới dâm cành, hãm hoa, thúc hoa, nuôi hoa.

Giờ thì bức tranh báu vật của thị giác đã định hình. Góc trái phía xa là ngọn liễu đỏ hoa nở vào mùa xuân. Đối diện là gốc lựu lá lãn tăn, hoa lựu lập loè khi hè tới. Nằm giữa khu vườn là các luống hoa nhỏ bổ dọc, cắt ngang san sát trong một cấu trúc sinh động và nhoè mờ, ở đó, phát phơ những đoá hoa bướm mong manh xanh tím, những bông hoa đồng tiền đỏ màu son tươi. Ở đó, păng xê kết thành chuỗi tím biếc ưu tư cạnh cúc vàng nhẹ nhõm và tươi mướt hư huyền. Ở đó, thược dược luôn tỏ ra nổi trội về độ lớn và rười rượi sức quyến rũ muôn đời. Còn cẩm chướng thì như gấm như thêu. *Chúng mình chỉ biết yêu nhau/ Lẩn trong muôn vạn đồng bào gái trai/ Giữa bao lòng đất rộng dài/ Để cho cẩm chướng dâm chồi nở hoa*¹. Ở đó, hồng, ôi hồng các loại, hồng bạch, hồng tía, hồng đỏ, hồng vàng, hoàng hậu của các loài hoa, bầy cánh mở trên thiên đàn trong thơ của Dante, đại thi hào người Đức. Ở đó vào cử Đông hàn, các loài lan đua tranh trở gió dâm hoa, ban phát cả một niềm hoan hỉ lớn lao, đối lập lại cái khắc nghiệt, nhàm tẻ đang lan tràn khắp thế gian.

Ôi, những bông hoa từ đất mọc lên mà phơi phới sức bay, vừa khuôn mức kì cương vừa phóng đạt dạt dào, là những điều kì diệu lạ lùng nhất trần gian,

(1) Thơ Pablo Neruda (1904 - 1973), nhà thơ Chile đoạt giải Nobel Văn học năm 1971.

tướng như được tạo nên chỉ bằng đơn thuần kí ức và trí tưởng tượng.

Hoa, hình ảnh của đức tính và tâm hồn cao quý. Cuộc tập hợp toàn hảo các trạng thái tinh thần, tình yêu và sự hài hoà. Hoa khiến cho một ngày dài lúc nào cũng rực rỡ, thần tiên. Hoa khiến cho sớm mai nhìn qua cửa sổ lại thấy thức dậy một bình minh thanh thiên tràn ngập tình yêu đời. Hoa cởi bỏ khỏi mắt ta cặp kính nhìn phạm trần, hoa cho ta cái nhìn của nhà thơ, cái nhìn ngõ ngàng.

Tiếc thay khu vườn hoa tươi đẹp ấy của gia đình tôi lại ở cạnh gia đình ông Mẹo chuyên giết mổ trâu bò thuê kiêm nghề chôm chia. Ông Mẹo bốn mươi tuổi, có người em là Mộng ba mươi lăm. Cả hai đều là dân sẹo đầu sẹo cổ, đã có cả chục tiền án tiền sự, cả đời chỉ say mê rượu chè, cờ bạc và trộm cắp.

Một ngày kia, từ chiều bạc đứng dậy, Mộng khật khưỡng bước ra khỏi nhà, sau khi phun nước tiểu vào rặng dâm bụt khu vườn nhà chúng tôi xong, hấn liền dụi mắt đứng ngẩn.

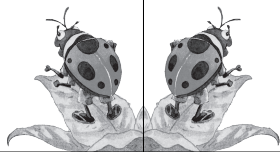
Ô, những cái gì thế kia? Thoạt đầu Mộng tưởng ngủ mê và đang nhìn vào ống kính vạn hoa. Lát sau, hấn

ngĩ hấn say. Cho tới lúc nghe thấy tiếng gầm ghì trong cổ họng của con Ki nhà tôi, hấn mới nhận ra hấn đang tỉnh và thật sự phải nghĩ mãi mới biết là đang đứng trước một vườn hoa.

Thì đã từng có những con người chưa bao giờ tặng hoa cho ai, chưa hề được nhận hoa tặng và xa lạ với hoa! Mộng cũng vậy. Có điều khác chẳng là sau phút giây lạ lẫm trước hoa, hấn liền nổi máu trộm cắp và phá phách theo thói quen đã nhiễm vào tính nết.

Ki thuộc nòi chó săn, nhỏ mình, nhưng tinh nhanh, là tặng phẩm của một người Dao biểu tặng bố tôi. Ở nhà chúng tôi đã ba năm, Ki tỏ ra rất khôn ngoan, tinh nhạy trong việc giám biệt hơi người. Với người nhà nó thật tình quý trọng, thuỷ chung. Đặc biệt lúc nào nó cũng quỵئن luyئن nhớ thương bố tôi. Bố tôi là kĩ sư lâm nghiệp cùng mẹ tôi làm việc ở tít tận một lâm trường Lao Cai, nơi từ đó Ki sinh ra. Bản tính Ki ghét sự càn quấy, gian tà, vì vậy thấy Mộng vạch rào dâm bụt bước vào vườn hoa, Ki đã nhồm dậy sủa to ba tiếng cảnh cáo.

Nhưng, tiếc thay, khặc! khặc! Ngay lập tức những đoá hoa đẹp và yếu đuối đầu tiên đã bị tên côn đồ bất chấp lời cảnh cáo bứt bẻ phũ phàng. Mộng đã công khai đóng vai tên cướp hoa. Và do trộm cắp có cái khoái thú của thống đoạt, nên sau khi đã ôm được cả một bó hoa lớn trong tay, hấn lại càng bốc máu tham lam liều lĩnh. Ki vì thế chẳng thể dừng, lập tức phốc lên ngọn bực

tường hoa, đóng trọn vai kẻ vệ sĩ của hoa, lao thẳng vào tên đạo chích.

- Ôi giờ ời! Chó nhà ông Ngạn cắn tôi làng nước ơi!

Kết quả là Mộng cất tiếng la hét kinh hoàng và phải giằng giật mãi hấn mới dứt ra khỏi hàm răng của Ki, mới lê lét được cái chân sẹo nhằng sẹo nhịt nhoe nhoét máu ở bắp dưới ra khỏi khu vườn. Nghe tiếng Mộng kêu, ông tôi từ căn bếp vội chạy ra.

- Anh Mộng! - Ông tôi kêu. - Để tôi băng cho. Khổ, tại sao tự dưng anh lại vào vườn hoa nhà tôi.

- Ôi giờ ời, đau quá!

- Khổ quá! Đang tự dưng tự lành...

Ông tôi cuống quýt, lo sợ. Bốn vết răng của Ki sâu hoắm và do giằng xé nên da thịt chỗ ấy ở chân Mộng còn rách toác, phòi cả lớp mỡ trắng nhều đỏ đẫm máu tươi. Vốn người hiền lành, thấy người khác đau đớn, bất kể vì lí do gì, ông tôi cũng thương, cũng sợ hãi lắm. Càng sợ hãi hơn vì mỗi lúc Mộng càng la to như kiểu ăn vạ và từ nhà hấn, anh trai hấn là Mẹo, tay cầm con dao nhọn chọc tiết trâu bò đã chạy sang. Mẹo to con, đầu trọc, mắt lồi, râu ria rậm rạp cứ như là đã biết trước mọi chuyện, không nhìn nhỡ gì đến thằng em đang ngồi ôm chân gào rống, rên rĩ, chạy thẳng tới, chỏ mũi dao nhọn vào mặt ông tôi, chống tay lên sườn, hắt hàm:

- Thế nào, ông Ngạn? Giờ tính sao đây?

Nghe cái giọng gây sự ấy, ông tôi ngẩng dậy, ngờ ngợ. Nhưng chưa kịp nói gì, Mẹo đã dấn lên một bước, dõn:

- Chó dại cắn người, giờ ông tính sao?

Trời! Rõ giọng điệu kẻ vu vạ gấp lửa bỏ tay người chưa! Ông tôi giật lui một bước, ôm đầu choáng váng, nhưng cố gắng điềm tĩnh, ôn tồn:

- Anh Mẹo! Anh nói thế không đúng. Chó nhà tôi là chó lành. Hơn nữa, anh Mộng tự tiện vào vườn nhà tôi, chứ có phải tôi xuyt chó ra cắn anh ấy đâu.

- Đây bất biết! Nuôi chó để nó hoá dại cắn người là có tội!

- Không nói thế được, anh Mẹo. Tôi nhớ là con Ki nhà tôi đã được con trai tôi là kĩ sư lâm nghiệp ở Lao Cai cho đi tiêm phòng. Tiếc là hiện nay con trai tôi không có ở đây.

- Đây bất biết! Đền đi!

Ông tôi đáp trả, nhưng trong giọng nói đã lộ rõ vẻ nao núng rồi. Phần vì đó là bản tính người lương thiện hay tự trách kỉ. Phần vì Mộng gào càng lúc càng thảm thiết và hàng xóm nghe động kéo đến đông đã tới cả chục người. Thôi thì ai còn lạ gì tính khí hai anh em nhà Mẹo - Mộng xưa nay quen thói ngông càn, chuyên nghề trộm cắp, không có chuyện chúng còn dựng chuyện để hiếp đáp tróc nã tiền của người ta, huống hồ lúc này ông tôi ở vào tình huống tình ngay lí gian. Mọi người chỉ

